

Statistisk sentralbyrå
partifin@ssb.no

Tolkningsuttalelse: Skal lån og «bidragslån» rapporteres til SSB under valgkamp?

Partilovnemnda viser til e-post av 18. november 2016 fra Statistisk sentralbyrå (SSB) ved seniorrådgiver Anders Grøndahl, der Nemnda blir anmodet om å gi en tolkningsuttalelse med sikte på å klargjøre hvorvidt lån som i løpet av en valgkampperiode er gitt på normale markedsmessige lånebetingelser med en klart fastlagt tilbakebetaling (av SSB betegnet som «bidragslån») skal rapporteres til SSB i medhold av partiloven § 18 nr. 4. Ifølge denne bestemmelsen har politiske partier og partiledde i valgår en særskilt plikt til å innberette bidrag som overstiger 10 000 kroner mottatt i perioden 1. januar til og med fredag før valgdag. Bidrag skal forstås som «pengebidrag og verdien av varer, tjenester og andre tilsvarende ytelser som er mottatt vederlagsfritt eller til underpris», jf. § 19 nr. 3.

Sakens bakgrunn

I forbindelse med stortingsvalget i 2013 ble Partilovnemnda kjent med at Miljøpartiet de Grønnes hovedorganisasjon (MDG) hadde en låneordning der en rekke medlemmer og tillitsvalgte overførte beløp som oversteg 10 000 kroner til partiet for dekning av valgkamprelaterte utgifter. Hver enkelt avtale om slike utbetalinger ble undertegnet med den enkelte långiver og inneholdt bestemmelser om ettergivelse eller nedbetaling basert på partiets oppslutning ved det forestående stortingsvalget i 2013. Dersom partiet oppnådde et visst valgresultat, var forholdet å betrakte som et lån som skulle tilbakebetales, i motsatt fall var det å betrakte som et gavebidrag.

På denne bakgrunn avga Nemnda en tolkningsuttalelse som konkluderte med at slike overføringer klart inngikk i definisjonen av bidrag som skulle rapporteres med identifisert giver (www.partilovnemnda.no/Documents/Partilovnemnda/Vedtak/2013%20-Tolkningsuttalelse_-_MDG_laaneordning_valg_2013_.pdf, 4. september 2013). Det var størrelsen på beløpet og situasjonen på det tidspunkt utbetalingene skjedde, ikke situasjonen etter valget, som var avgjørende for om de aktuelle beløpene skulle rapporteres som valgkampbidrag. Dette bidro til å innfri lovparagrafens hovedformål om åpenhet om de politiske partienes støttespillere og

økonomi på det tidspunktet hvor denne informasjonen er mest aktuell, dvs. i de siste månedene før valget.

I motsetning til lån gitt under betingelser som beskrevet ovenfor, viser henvendelsen av 18. november 2016 at avtalefestede lån gitt på «normale markedsmessige betingelser» etter SSBs skjønn ikke faller ikke inn under partilovens definisjon av bidrag. De gis ikke vederlagsfritt, og de skaper gjeld for partiet. Slike tilskudd kan dermed vanskelig forlanges rapportert som valgkampbidrag etter loven § 18 nr. 4.

For et rentefritt lån vil det derimot, selv med avtalt tilbakebetaling, etter SSBs oppfatning oppstå et bidragselement – renten etter ordinær markedsrente. Hvis tilskudd av likviditet inngår i rapportering av valgkampbidrag, fremgår det da ikke uten videre av dagens nettskjema om det dreier seg om lån eller bidrag uten plikt til tilbakebetaling. I forbindelse med partiene og partiledenes årlige økonomirapportering, jf. § 18 nr. 2, preutfylles skjemaene i størst mulig grad fra SSBs side med tilgjengelig informasjon, inkludert de tall for valgkampbidrag som tidligere er rapportert. I denne sammenhengen vil det derfor være ønskelig å vite om det dreier seg om et lån eller et bidrag.

På denne bakgrunn ber SSB Partilovnemnda avklare om hvorvidt lån med avtalt innfrielse gitt i løpet av valgkamp, skal innberettes som valgkampbidrag etter lovens § 18 nr. 4.

Partilovnemndas syn på saken

Etter partiloven § 24 nr. 2 bokstav a har Partilovnemnda myndighet til å «tolke reglene i loven og i forskrift gitt med hjemmel i loven».

Nemnda kan ikke se at problemstillingen om hvorvidt beløp gitt på normale markedsmessige lånebetingelser med fastlagt plan for tilbakebetaling i løpet av valgkampen eller rentesubsidiert/ rentefritt lån med avtalt tilbakebetaling, er særskilt berørt verken i loven selv eller i forarbeidene. I Prop. 140 L (2011-2012) side 50 vises det til ulike internasjonale erfaringer på området, derunder fra Storbritannia, der lån på ikke-kommersielle vilkår blir regnet som rapporteringspliktige gaver der identitet til fordringshaver gjøres kjent.

Hvorvidt ulike lån skal inngå i rapporteringen av valgkampbidrag etter partiloven § 18 nr. 4, må avgjøres på grunnlag av definisjonen i partiloven § 19 nr. 3 om at bidrag skal forstås som «pengebidrag og verdien av varer, tjenester og andre tilsvarende ytelser som er mottatt vederlagsfritt eller til underpris». I denne vurderingen må prisen for bidrag i form av lån vurderes i lys av både rentenivå, tilbakebetalingsplikt og sikkerhet.

At fravær av ubetinget betalingsplikt innebærer at det er tale om rapporteringspliktige bidrag, sier seg selv.

Det samme gjelder dersom rentenivået ligger under det som til enhver tid kan betegnes som normal bankrente. Også rentefrie lån og lån til kunstig lav rente (rentesubsidier) må etter Nemndas syn rapporteres som bidrag såfremt terskelverdien i § 18 nr. 4 overskrides. Det presiseres for ordens skyld at hele lånebeløpet, ikke bare verdien av prisdifferansen, skal innrapporteres.

Selv om det er avtalt en ubetinget plikt til tilbakebetaling, må bedømmelsen for det tredje ta i betraktning om lånet er gitt mot sikkerhet for det overførte beløpet i form av pant eller annet. Dersom dette ikke er tilfelle, må avtalt rentefot sammenlignes med normal rente for usikrede lån, etter omstendighetene endog opp imot rentenivået for såkalte forbrukslån. Hvis avtalt rentefot ligger lavere, vil hele beløpet etter partiloven måtte rapporteres som valgkampbidrag. Dette gjelder uten hensyn til om långiver er en bank eller annen ordinær finansieringsinstitusjon eller andre (medlemmer eller andre private støttespillere).

I vurderingen av hva som ligger ut over normale markedsmessige betingelser vil nødvendigvis måtte innebære et visst element av skjønn. Partilovnemnda legger til grunn at parti og partiledde i tilfelle tvil kontakter SSB/support for rapportering av valgkampbidrag.

Nemnda har forståelse for at SSB i tilretteleggingen av den årlige økonomirapporten fra partier og partiledde har behov for å vite om innberettede valgkampbidrag gjelder bidrag i form av pengebidrag, varer, tjenester og andre tilsvarende ytelser, eller bidrag i form av lån som er gitt på betingelser som er gunstigere enn i det ordinære lånemarkedet. Nemnda antar at slik avklaring best kan skje enten i spørsmålsformuleringen eller ved at det oppgis i noteform ved rapporteringen av valgkampbidrag.

Denne tolkningsuttalelsen er enstemmig. Saken ble drøftet under nemndas møte 1. desember 2016. Endelig utkast til uttalelse ble deretter sendt på sirkulasjon ved e-post av 19. desember 2016 og uttrykkelig akseptert av samtlige medlemmer.

For Partilovnemnda

Eivind Smith
Leder

Tor Henriksen
Sekretariatsleder

Uttalelsen sendes kun på e-post.

Kopi:
Kommunal- og moderniseringsdepartementet, postmottak@kmd.dep.no